İmâmın Hatalı Kıraatini Düzeltme Hakkında Bazı Fâideler

İMÂMIN HATALI KIRAATİNİ DÜZELTME HAKKINDA BAZI FÂİDELER

Cemaatle kılınan namazlarda imâmın kıraat esnâsında takılması, unutması veya hata yapması durumunda cemaatin imâmı düzeltmesi, İslâm fıkhında imâmın önünü açma anlamında "Fetih, el-Fethu 'ale'l-imâm" diye adlandırılır. Bu konuyu soru-cevap üslûbuyla ele alacağız.

1. Soru: İmâmı düzeltmenin hükmü nedir?Cevap: İmâmın kıraat esnâsında unutup takılması veya hata etmesi hakkında iki durum vardır. Birinci Durum: Takılma/Hata, Fâtiha Sûresinde Olursaİmâmın Fâtiha sûresinde takılması veya hata etmesi durumunda me'mûmun imâmı düzeltmesi vâcibtir. Çünkü namazın sıhhati, namazın rukünlerinden biri olan Fâtiha'ya bağlıdır. İmâmın secde veya diğer rukünlerden birini unutması durumunda onu uyarmak nasıl vâcib ise, Fâtiha sûresinde takılması veya hata etmesi durumunda da onu düzeltmek vâcibtir.İkinci Durum: Takılma/Hata, Fâtiha Sûresi Dışında Olursaİmâmın Fâtiha sûresi dışındaki kıraatte takılması veya hata etmesi durumunda me'mûmun imâmı düzeltmesi câizdir. Şöyle de denilmiştir: Bilakis bu durumda imâmı düzeltmek müstehabtır. Bu görüş, el-Musevver b. Yezîd el-Malikî hadîsinden dolayı kuvvetli bir görüştür. Hadîste geçtiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem kıldırdığı bir namazda kıraat esnasında bir âyeti okumayı unuttu. Namazı bitirince bir adam "Ey Allah'ın rasûlü! Sen falanca âyeti okumadın" dedi. Bunun üzerine Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem ona şöyle buyurdu: «(Namazda unuttuğumda) bana hatırlatsaydın ya?» [Ebû Dâvud, 907]Eğer Fâtiha sûresi dışında başka bir sûrede yapılan hata, âyetin mânâsını değiştiriyorsa, bu durumda -güç yetirebilen kimseler hakkında- imâmı düzeltmek vâcib olur. Bir diğer görüşe göre bu müekked sünnettir. Şayet yapılan hata, âyetin mânâsını değiştirmiyorsa, bu konuda bir kolaylık vardır. Düzeltirlerse, bu daha fazîletlidir. Düzeltmedikleri takdirde ise herhangi bir sakınca yoktur. [İbn Useymîn, Fetâvâ Nûr ale'l-Derb, 4/437,438]

2. Soru: İmâmı kaç kişi düzeltmelidir?Cevap: İmâmı düzeltme işini bir kişi yapar. Çünkü birden fazla kişi imâmı düzeltmeye çalışırsa, düzeltenlerin sesleri farklı farklı olacağından dolayı imâm ne yapması gerektiğini anlayamaz. [İbn Useymîn, Fetâvâ Nûr ale'l-Derb, 4/437,438]

3. Soru: İmâmı öncelikle kim düzeltmelidir?Cevap: İmâma yakın olan kimse, imâma uzak olan kimseye ihtiyaç bırakmaz. Yani, imâmı öncelikle imâma yakın olan kimse düzeltmelidir. Eğer imâma yakın olan kimse, örneğin Fâtiha sûresinde imâmı düzeltmezse, bu takdirde imâma uzak olan kimsenin -sesini yükselterek bile olsa- bunu yapması vâcib olur. [Şeyh Muhammed Ferkûs el-Cezâirî resmi internet sitesi, Fetvâ no: 923]

4. Soru: İmâm, kıraat esnasında yapabileceği olası hataları düzeltmesi için cemaatten birini görevlendirebilir mi?Cevap: İmâmın, kıraat hatalarını düzeltmesi ve kendisini uyarması için cemaat içerisinden birini Görevlendirmesinde herhangi bir sakınca yoktur. Bilakis bunda açık bir maslahat vardır. Nitekim birden fazla kişi aynı anda imâmı düzeltmeye çalışırsa, bu durum imâm ve cemaat için karışıklığa sebeb olabilir.

5. Soru: İmâm unuttuğunda veya hata ettiğinde ne zaman düzeltilir?Cevap: İmâmı düzeltme, imâm kıraatini durdurup sustuğu zaman yapılır. İmâm hatasını düzeltmek için âyeti tekrar ettiği sürece,

acele edilip de imâm düzeltilmeye çalışılmaz. Eğer imâm unuttuğunu veya hata yaptığını farketmezse, bu takdirde me'mûm imâmın duyacağı şekilde onu düzeltir.
6. Soru: Hatasını veya kıraatteki eksiğini hiç kimsenin düzeltmemesi durumunda imâm ne yapar?Cevap: İmâm, Fâtiha sûresi dışında herhangi bir âyeti hatalı okur veya unutur da cemaatten hiç kimse onu düzeltmez ise, bir sonraki âyete geçme veya rukûya gitme husûsunda muhayyerdir. Bu ikisinden dilediğini yapar.
7. Soru: Seslerini imâmın işitemeyeceği kimselerin imâmı düzeltmeye çalışmalarının hükmü nedir?Cevap: İmâmın duymayacağı kat'î olan bir mesafeden imamı düzeltmeye çalışmak harâmdır. Çünkü böyle bir düzeltme işi, namazda hiçbir faydası olmayan bir konuşmadır. Zira imâmı düzeltmenin amacı, imâmın bu düzeltmeyi işitmesi ve hatasını veya eksiğini düzeltmesidir. Ancak böyle bir durumda imâmın düzeltmeyi işitmesi tahakkuk etmemiştir.
8. Soru: Cemaatten olmayan biri imâmı düzeltebilir mi?Cevap: İster imâm isterse münferid olsun namaz kılan birini, onunla birlikte namazda olmayan birinin düzeltmesinde herhangi bir sakınca yoktur. [İbn Kudâme, el-Muğnî, 2/460]
Mustafa Kırdal3 Şevvâl 14461 Nisan 2025